

BÜYÜK CİHAD*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh.. Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n- nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ وَلَا اللَّعَّانِ وَلَا الْفَاحِشِ
وَلَا الْبَذِيِّ

(بخ. فى الأدب، حم. ت. ع. حب. ك. هب. عن ابن مسعود)

RE. 362/5 (*Leyse'l-mü'minü bi't-ta'âni, ve le'l-la'âni, ve le'l-fâhişi, ve le'l-beziyyi.*)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemà kâl.

Çok muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti cümleminizin üzerine olsun...

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Peygamberimiz, efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS'ın, mübarek ehâdis-i şerîfesinden bir nebze, bir demet şurada sizle re nakledeceğim.

Bu hadis-i şeriflerin okunmasına ve izahına geçmezden önce, hâssaten Efendimiz'in rûh-u pâki için ve onun mübarek ashab ve etbânının ruhları için; cümle sâdât ve meşâyih-ı turuk-u aliyyemizin ruhları için, bütün evliyâullah ve mukarreb kulların ruhları için; Peygamber Efendimiz'den sâir enbiyâ ve mürselînin ve cümlesinin âlinin ruhları için;

Eserin müellifi Gümüşhânevî Hocamız'ın ruhu için, bilhassa hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî Hazretleri'nin ruhu için; bu eserin içindeki bilgilerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan alimlerin ve râvilerin ruhları için;

Uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere ve davetimize lütfen ve keremen icabet eyleyerek, şuraya gelip bizleri sevindirmiş olan, siz kardeşlerimizin de ahirete intikal etmiş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhlarına hediye olmak üzere, kabirlerinin pür nûr, ruhlarının memnun olması için;

Biz hayattaki müslümanların da Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rızasına erip, afiyet ve saadet üzere yaşayıp, Cenâb-ı Mevlâ'mızın huzuruna sevdiği, râzı olduğu kullar olarak varmamıza vesile olması için, bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyup öyle başlayalım! Buyurun:

.....

a. Mü'minin Vasıfları

Dersin başlangıcında metnini okuduğumuz hadis-i şerif, mü'minin vasıfları ile ilgili. Mü'min, yâni iman ehli, yâni Allah'a, Rasûlüllah'a, Kur'an-ı Kerim'e inanmış, Allah'a bağlanmış, İslâm'a girmiş, hak yolda yürüyen kimse. Böyle bir kimse nasıl olmalıdır? Mü'minlerin vasıflarına dair eserler var, okunabilir. Bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz, nasıl olmaması gerektiğini bildiriyor:¹

لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ وَلَا اللَّعَّانِ وَلَا الْفَاحِشِ
وَلَا الْبَذِيِّ

(خ. في الأدب، حم. ت. ع. حب. ك. هب. عن ابن مسعود)

RE. 362/5 (*Leyse'l-mü'minü bi't-ta'âni*)
“Mü'min ta'n edici değildir.” Yâni insanların haysiyetlerine ta'n edip onları diliyle rencide eden, üzen kimse değildir. Onlara diliyle tecavüz edip de huzurlarını bozan, gönüllerini yıkan kimse değildir. Mü'min böyle yapmaz. Mü'minin işi gönül yapmaktır. Mü'minin işi, Allah'ın kullarının gönüllerine riâyet etmektir. Bizim inancımıza göre, mü'minin gönlü Kâbe gibidir. Çünkü Allah-u Teâlâ Hazretleri, bir pâk

¹ Tirmizî, (25) Birr ve Sıla, 48, no: 1977; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, IX/20, no: 5088; İbn-i Hibban, *Sünen*, I/421, no: 192; Hâkim, *Müstedrek*, I/57, no: 29, I/58, no: 31; Beyhakî, *Sünen-i Kübrâ*, X/193,243; Beyhakî, *Şuabü'l-Îmân*, IV /293, no: 5149; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, V I/162, 30338; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, II/225, no: 1814; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, X/207, no: 10483; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, I/404, no: 3839; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, I/122, 332; Heysemî, *Mecmau'z-Zevâid*, I/97; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

gönüllü kulun kalbine nazar eyler. Kalbine nüzûl eyler. Kalbine lütfeyler, tecelli eyler, nazargâh-ı ilâhîdir, tecelligâh-ı ilâhîdir mü'minin kalbi... Öyle muhterem bir yerdir. O kalbi insan nasıl kırar?

Şöyle müzede antika bir kristal tabağı kırabilir misiniz? Topkapı Sarayı'ndaki müstesna, o camekânın içindeki güzel bir cam eşyayı, bir kıymetli, mücevherli bir eşyayı kırabilir misiniz? Kıramazsınız kıymetli diye. Mü'minin gönlü de öyledir. Mü'minin haysiyeti de o kadar önemlidir, o kadar kıymetlidir. Bunun için değil bıçak çekmek, değil boynuna tel dolamak, değil yumruk vurmak, değil kanını dökmek, değil soğuk soğuk ayaklar altına almak, değil işkence etmek, diliyle bile ta'n etmez. Diliyle onu rencide edici söz söylemez müslüman öteki müslümana... Öyle bir huyu yoktur müslümanın. Müslüman, diliyle başkasına ta'n edici, gönül yıkıcı, onu rencide edici değildir.

“—Peki ya Rasûlallah, inşaallah bundan sonra kalp yıkmayayım, inşaallah dilimle başkasına zarar vermeyeyim!” diye karar verelim, bunun böyle olmaması gerektiğini anladığımızı göre.

Biliyorsunuz sözleri söylemek kolay. İşte okuyoruz, biz de söylüyoruz. Ama o sözlerin gereğince hareket etmek zor. İşte zor olan o. Hepimiz müslümanız el-hamdü lillâh. Şuraya camiye geliriz, namaz kılarız. İmanımızın eseri... Kur'an okuruz, imanımızın eseri. Ramazan gelir, hiç ummadığımız insanlar oruç tutar. Hiç kimseyi hor görmeyin! Nice böyle divâne diye tanıdığınız insanların içinden, nice ârifâne tanımlı insanlar çıkar.

Ehl-i irfânım deyu kimseye ta'n eyleme sen;

Deftere, divâna sığmaz söz gelir divâneden!

Ama çok da kusurlarımız vardır. Hele bir de hanımlarımızdan an bir sorsunlar bakalım! Evde nasılız? Hele bizi çocuklarımızdan bir sorsunlar. Hele bir de başkalarının ağzından bizi bir dinlesinler. Hele bir maiyetimizdekilerden... Hele bizden daha aşağıda olan insanlardan bir sorsunlar bizi bakalım, rütbesi bizden biraz daha aşağıda olanlardan... Bakalım onlar bizim hakkımızda ne diyor?

Hele hele bir toplantıdayken, biz o toplantıdan ayrılıp gittikten sonra arkamızdan ne deniliyor? O önemli. “İyidir, hoştur ama Allaaaah...” mı diyorlar, yaka mı silkiyorlar?

Hani II. Mahmud zamanında birisi varmış —isim söylemeyelim de gıybet bâbına girmesin— çok huzursuz etmiş ahaliyi, ölmüş...

Hepimiz öleceğiz. Kim kalacak? Mümkün mü kalmak? Öyle kalmak mümkün olsaydı Rasûlüllah Efendimiz şimdi aramızda sağ olurdu. Yâni hayatın kaidesi. Allah hayatı da halk etmiş, ölümü de halk etmiş. Ölüm de bir nimet. Ölümün de arand ığı çok yerler var. Şevk duyulduğu yerler var.

Lebîd ibn-i Rebîa, Arap şairlerinden, rivâyete göre 156 yıl yaşamış. Diyor ki bir şiirinde, çok dokunur bana:²

---

² Lebîd ibn-i Rebia, *Divân*, c.I, s.18.

وَلَقَدْ سَأِمْتُ مِنَ الْحَيَاةِ وَطُولِهَا
وَسُؤَالِ هَذَا النَّاسِ كَيْفَ لَبِيدُ

Ve lekad seimtü mine'l-hayâti ve tûlihâ, Ve suâlî hâze'n-nâsi, keyfe Lebîdü?

“Hayattan ve hayatın uzayıp gitmesinden bıktım. Ve insanların, ‘Lebîd nasıl? Lebîd nasıl?’ diye benim böyle halimi hatırımlı sormalarından bıktım.” diyor.

Ben yaşlı dedelerden, “Yâ Rabbi, al artık şu emanetini.” diyenleri bilirim... Ölüm de lâzım! Ölüm de nimet... Ölümün de yeri var, zamanı var. Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi mü'min-i kâmil olarak yaşatsın...

Eh, öldükten sonra yok olmayacağız ki, Rabbimizin huzuruna gideceğiz.

وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ

(الأنبياء: ٣٥)

(*Ve ileynâ turceùn*) “Bize döneceksiniz.” (Enbiyâ, 21/35) Buyuruyor Allah-u Teâlâ Hazretleri. Avdetimiz vatan-ı aslîmize, Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne. Eh, onun sevdiği, râzı olduğu bir kul olarak,

يَأْتِيهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ إِرْجِعِي إِلَى رَبِّكَ
رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً

(الفجر: ٢٧ - ٢٨)

(*Yâ eyyetühe'n-nefsü'l-mutmainneh*) “Ey mutmainne nefis, (*İrciî ilâ rabbiki râdiyeten merdıyyeh.*) Mevlâ senden râzı, sen Mevlâ’ndan râzı olarak dön Rabbine!” (Fecr: 89/27-28) diye bir hitaba mazhar olursa insan, durur mu burada? Şu mezbelelik cihanda durur mu? Durmak ister mi? O zaman düğün gecesi o lur. Yâni ölüm, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Rh.A’in dediği gibi şeb-i arûz olur, düğün gecesi olur. O da lâzım, o da lâzım.

Herkes gidiyor. Ama arkamızdan ne diyecekler? Tabii arkamızdan insanların demesi mühim değil diye düşünebiliriz ama, insanlar bizim hakkımızda bizim onlara yaptığımız tesire göre konuşurlar. O bakımdan insanların şahadetleri önemli.

İsmi söylemediğim o eski zamanda yaşamış insanın [Hâlet Efendi] ardından demişler ki:

Ne kendi eyledi rahat,

Ne halka verdi huzur,

Yıkıldı gitti cihandan,

Dayansın ehl-i kubûr.

“Ne kendi eyledi rahat, ne halka verdi huzur, yıkıldı gitti cihandan, dayansın kabir arkadaşları, kabirdekiler, kabir arkadaşları... Çünkü o azap çektikçe, etraftakiler gene onun kokusundan, bağırtısından rahatsız olacaklar. Etrafındaki kabir arkadaşları dayansın. Dünyadakiler kurtuldu.” diyorlar.

Ne acı bir şey. Böyle bir sözle arkasından anılmak ne kadar kötü!

Onun için, biz hanımımıza kendimizi beğendirmeliyiz. Yâni, “Efendi Hazretleri’nden Allah râzı olsun!” diyebilmeli hepimiz hakkında...

“—Eh ben bir kötülüğünü görmedim. Kızıdıysa Allah için kızmıştır. Hatun, sen şu başını ne açarsın? Hatun, ben sana çarşıya pazara çıkma demedim mi? Ben sana istediğinden âlâsını getiririm. Hatun sen niye şunu şöyle yaptın diye onları... Ama başka hiç bir şeyini görmedim el-hamdü lillâh. Dövmedi, sövmedi, hakkımı yemedi, çiğnemedi... İşte el-hamdü lillâh bizi ge çindirdi, ele güne muhtaç etmedi. Bir de şunu bıraktı.” filan...

Ne bileyim böyle memnun olmalı. Çoluk çocuğu, eşi dostu, komşuları...

Bir hocaefendi vardı, Rumeli Hisarı gibi, kale gibi sağlam bir müslümandı, öyle bir insandı. Vefat etmiş... Komşuları camları açmışlar, tabutu giderken:

“—Bizi bırakıp nereye gidiyorsun hocam?” diye ağlaşmışlar.

Yâni o gösteriş olmaz, riya olmaz, gidiyor artık. Ölmüş gitmiş diye düşünür hani gösteriş için yapan, riyakâr olarak yapan... Giderken, “Hocam bizi bırakıp nereye gidiyorsun?” diye ağlaşmışlar. Şu Haliç tarafında bir yerde imamlık yapardı da, mahalle halkı ağlaşmış. Öyle olmalı insan. Yâni başkasına zarar vermemeli.

Bu ölçüye dikkat edelim! Başkası bizim için önemli değil. Allah’ın değerlendirmesi önemli... Bazen kullar yanlış değerlendirir. Bazen kulların yanlış değerlendirmesi yüzünden adlî hatalar olur. Bazen mazlumlar, mâsumlar cezayı çeker.

O ayrı... Ama sàlih insanların değerlendirmesi, halkın Őhadeti önemli. Çünkü halka yapılan muamelenin bir neticesidir o. O belli olur.

Yâni adlî hata binde bir olur da, umûmiyetle sen insanı komşusundan bir sor, bak, bilir. Filanca arkadaşına bir sor, bilir. Dükkân komşusundan sor, bilir. Askerlik arkadaşından sor, bilir. Talebeyi talebeden sor, nasıl bilir... Hocayı talebeye sor, nasıl bilir hocanın zaafını, meziyetini. Herkes birbirini bilir. Herkesin aklı fikri var. Ziya Paşa'nın dediği gibi:

En ummadığın keŐf eder esrâr-ı derûnun,

Sen herkesi kör, àlemi sersem mi sanırsın?

Herkesin aklı var. Őıp diye değerlendirir, notunu verirler. Haa, bu kibirli... Haa, bu kendini beęenmiŐ... Haa, bu menfaatperest... Ha bu zâhirde iyi görünüyor ama, arkasında Őu Şey yatıyor... Hemen belli ederler. Hele Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne her Şey malum.

Onun için, iyi vasıflı müslüman olmağa gayret edelim! H e men dilimizle başkasına eza verici kimse olmayalım. (*Leyse'l-mü'minü bi't-ta'àn*) Müslüman diliyle başkasına ta'n edici, sağdırcı, yıkıcı, yakıcı değildir, bir.

(*Ve le'l-la'àn*) "Müslüman lânet edici de değildir." Yâni insanlara, "Allah lânet etsin, Allah'ın lâneti üzerine olsun!" filan gibi sözlerle, lânet yağdıran bir kimse değildir. Lânet ne demek? "Allah lânet etsin." deniliyor meselâ, bir kimse için. Ne demek o? "Allah'ın rahmetinden mahrum kalsın, uzak olsun!" demek. Lânetin mânâsı bu.

Allah'ın rahmetini sen mi taksim edeceksin? Yâni Allah birisine rahmet etmek istiyor da, sen niye karşısına çıkıyorsun meselâ. Öyle bir istekle niye dikiliyorsun Allah rahmet etmesin diye? Kızdığından... E Allah rahmetine lââyık gördüyse, senin o sözün zaten fayda etmez. Sen dilini iyide kullan.

İnsan bir böyle lânet sözünü söyleyerek şey yapar, bir bu açıkça “Allah'ın lâneti onun üzerine olsun.” diye söylemek. Bir de kinaye yoluyla “Allah'ın gazabına uğrasın, Allah onu cehennemine soksun, cehenneme kadar yolu var...” gibi sözlerle. O da bir çeşit lânet. Böyle şeyler de söylemez müslüman. Neden? Müslüman kibardır da ondan, zariftir de ondan.

Müslüman, karşısındakinin pespâyeliğine, alçaklığına göre tavrını değiştirmez ki. Müslüman Müslümandır; Karşısındaki ne olursa olsun. Karşısına kimi getirirsen getir müslümanın asaleti alnında pırıl pırıl parlar, devam eder. Karşısındaki adam, baktı biraz edepsiz, terbiyesiz; onun seviyesine düştü, onunla küfürleşiyor, lânetleşiyor... Yapmaz müslüman. Müslümanın bir seviyesi var, kalitesi var. Düşmez o derekeye. Karşısındakine uymaz.

Demek ki, müslüman ta'n edici değil, lânet edici değil. (*Ve le 'l- fâhiş*) “Fuhişiyât sözler, kötü, çirkin, küfür gibi sözler de söylemez. Çirkin söz çıkmaz müslümanın da ağzından.” Yâni bazı kimseler de çok alışmıştır bunlara. Böyle kötü sözlere... İyi insandır, hoş insandır, fakat kafasını kızdırdın mı yandın. Karşısındakine, ağzını açar, gözünü yumar... Ona da alışmamak lâzım.

Bizim tanıdıklarımızdan öyle kimseler var ki, sinirlendiriyorsun, *Lâ ilâhe illa'llâh* diyor. Damarına bas, sinirlendir, sinirlendir... En kızdığı zaman *Lâ ilâhe illa'llâh* diyor. Veya dedelerimiz ne demiş? *Hasbüna'llâh* demiş. *Hasbüna'llâh* ne demek? Allah-u Teâlâ bana *kâfî* demek, yeter demek. Cümle cihan bir tarafa, Allah bir tarafa... Yâni ben Allah'ın dostu olduktan sonra, ben Allah'a tevekkül ettikten sonra, Allah bana yeter demek. Amerika gelsin, Rusya gelsin, cümle cihan halkı gelsin... Beş milyon insan gider. *Hasbüna'llâh!*

Mü'minlere demişler ki:

“—Kâfirler toplandı, orduyu çekti, üstünüze geliyor.”

فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

(آل عمران: ١٧٣)

(*Fezâdehüm imânâ*) Bu haber onların imanlarını arttırmış. (*Ve kâlû hasbüna'llâhu ve ni'me'vekîl*) Ve demişler ki: “Allah bize *kâfî*dir. O bizim ne iyi vekilimizdir.” (Âl-i İmrân, 3/173)

Cümle cihan halkı gelsin, mü'mini kimse korkutamaz. Mü'min bir şeyden korkmaz. Yâni dünyevî bir şeyden korkmaz. Ölüm... Eh, ölecek. İşkence... Eh, Allah göstermesin. Şu, bu, hastalık, sıhhat, ıvır zıvır... Bir şeyden korkmaz. Mânevî bir şeyden korkarsa; Allah'ın rahmetinden uzak düşmekten, Allah'ın azabına, gazabına uğramaktan, Allah'ın rızasına aykırı bir duruma düşmekten korkar. Allah'ın hoşnut olduğu yerde canını verir müslüman...

Geçen gün bir kitapta okudum, hoşuma gitti. Yazan meşhur bir profesör... İsmi söylemeyeceğim. Kıbrıs harekâtı olduğu zaman Finlandiya'daymış. Meşhur bir adam ya, profesör, unvanı var, oraya resmî bir görevle gitmiş. Demişler ki, Finlandiya'da röportaj yapan kimseler, radyo evinden, gazeteden, basından:

“—Beyefendi, haberiniz var mı Türkiye ile Kıbrıs arasında bir harekât başladı, bir savaş hali var. Siz de buradasınız. Neler hissediyorsunuz?”

Çok güzel cevap vermiş. Yâni, şu anda kelime kelime nakledemeyeceğim ama, diyor ki:

“—Uzakta kaldığımdan dolayı öyle bir hizmetin içinde olamadığıma müteessifim.” diyor. Yâni “Milletime, imanıma, mazlum kardeşlerime hizmet edememenin, uzakta bulunmanın üzüntüsü içindeyim.” diyor.

Ötekiler sanıyor ki uzakta olduğundan, harpten darptan uzakta duruyor, rahat... Başkası öyle ama, ben Finlandiya'da rahatlık çekiyorum gibi bir histe olacak... Hayır, “Çok üzgünüm aralarında olamadığıma...” diyor. Böyledir işte müslüman.

Bu vatan kimin?

*Bu vatan toprağın kara bağrında Sıra dağlar gibi duranlarıdır.*³

³ Orhan Şaik Gökyay'a (1902-1994) ait şiirin tamamı şöyle:

BU VATAN KİMİN?

*Bu vatan, toprağın kara bağrında
Sıradağlar gibi duranlarıdır;
Bir tarih boyunca, onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir...*

demişler. Güzel bir tarif yâni.

Bir gül bahçesine girercesine

Şu kara toprağa girenlerindir.

demişler. “Gül bahçesine girer gibi” sözü üzerinde durmak istiyorum. Gül bahçesine girercesine, şu kara toprağa girmiştir bizim ecdadımız. Bizim ecdadımız, zevk ü safâ peşinde koşan insanlar olsaydı, durum çok farklı olurdu. Ama onlar, Allah rızası için canlarını koymuşlar ortaya, Mevlâ da onlara, dünya ve ahiretin—sadece ahiretin değil, dünya ve ahiretin—hayırlarını ihsân etmiştir.

---

*Tutuşup: kül olan ocaklarından,
Şahlanıp: köpüren ırmaklarından,
Hudutlarda gaza bayraklarından,
Alnına ışıklar vuranlarıdır...*

*Ardına bakmadan yollara düşen,
Şimşek gibi çakan, sel gibi coşan,
Huduttan hududa yol bulup koşan,
Cepheden cepheyi soranlarıdır...*

*İleri atılıp sellercesine,
Göğsünden vurulup tam ercesine,
Bir gül bahçesine girercesine,
Şu kara toprağa girenlerindir...*

*Tarihin dilinden düşmez bu destan:
Nehirler gazidir, dağlar kahraman,
Her taşı bir yakut olan bu vatan,
Can verme sırrına erenlerindir...*

*Gökyay'ım ne yazsan ziyade değil,
Bu sevgi bir kuru ifade değil,
Sencileyin hasmı rüyada değil,
Topun namlısında görenlerindir...*

Şu cennet gibi memleket... Hiç bu Boğaz'a gittiniz mi, Çamlıca'ya çıktınız mı, Adalar'a gittiniz mi, Emirgân'a gittiniz mi? Tabii gittiniz. Ne güzel yerler. Dünyada bir tane deniliyor.

Neden o? İşte Allah yolunda kul cömertlik ediyor. Cömertliğin çeşitleri var. Mal cömertliği var, ten cömertliği var, bedeni cömertlik, yâni hizmete koşuyor insan. Ten cömertliği var. Canım feda olsun diyor. Canım feda olsun yoluna!

Peygamber Efendimiz'e hitap ederken öyle hitap ederdi ashab-ı kirâm:⁴

فِدَاكَ أَبِي وَ أُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ

(*Fidâke ebî ve ümmî yâ rasûla'llâh!*) “Anam babam sana fedâ olsun ey Allah'ın Rasûlü!” Böyle hitap ederlerdi.

---

⁴ Buhârî, *Sahîh*, c.IV , s.1541, no:3968; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.184, no:2836; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.II, s.686, no:990; Neseî, *Sünen*, c.V , s.10, no:2440; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V , s.152, no:21389; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.V II, s.85, no:34386; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.12, no:617; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.27, no:19597; Ebû Zer RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.V I, s.185, no:3496; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.335, no:8407; Abdü'r-Rezzak, *Musanef*, c.V II, s.158, no:12611 ve 12612; Ebû Hüreyre RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.IV , s.49, no:1932; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.186, no:12961; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V II, s.260; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.]

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.421, no:556; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V I, s.281; Hz. Ali RA'dan.

Eh insanın en kıymetli şeyi canıdır. Görmüyor musun, insanlar kendi canını korumak için, başkalarının canına nasıl kıyıyorlar! Hele onlara kimse de bir şey demiyor. Nefis müdafaası filan diyorlar. En kıymetli şey, can.

Demek ki, kötü sözlü de olmayacak müslüman, lanet edici de olmayacak, ta'n edici de olmayacak. (Ve le'l-beziy) "Konuşmasında pespaye sözler, doğru da olsa, haklı da olsa söylemeyecek müslüman."

Demek ki, hulâsaten bu hadis-i şeriften anladığımıza göre, müslüman küfürbaz olmayacak, lânet sözü çıkmayacak, kalp kırıcı söz çıkmayacak. Başkasının ırzına, haysiyetine, namusuna tecavüzü ifade eden şeyler söylemeyecek. Müslüman, edeb-i kelâma riâyet edecek.

Onun için, büyüklerimiz bunu tam tahakkuk ettirmişler. Bu hadisleri bizden önce okumuşlar onlar. Ezberlemişler, hayatlarında tatbik etmişler. Ne diyorlar yüznumaraya gitmeğe? Abdeste gitmek diyor. Ne demek? Abdest demek, namaz içine lini yüzünü yıkaması demek insanın. Terbiyeye bak. Dikkat ettiniz mi kelimeye? Yüznumaraya gitti demiyor, helaya gitti demiyor. Abdest tazelemeye gitti. İşte buna edeb-i kelimeler, terbiye derler. Her şeyi böyle ecdadımızın... İncelersen, kelimeler üzerinde durursan görürsün. O nereden? O da İslâm'dan geliyor.

Müslüman öyle lalettayin insan değildir. Müslümanı hor hakir görür uzaktaki. Neden? Müslüman süslemez ki dışını. Lüzum görmez. Allah benim kalbime bakacak, dışı süsleyip de içi harap oldu mu

kıymeti yok diye içindeki huyların güzel olmasına bakar, sözlerin güzel olmasına, kalbinin iyi niyetlerle dolu olmasına bakar. Sonra, karşısındaki insan kadrini kıymetini bilmezse, üzülmez, bir yerde sevinir içinden. Hafifçe sevinir de yâni.

Kadr ü kıymetini bilmiyorlar. Varsın bilmesin ne olacak? Başkasından bir şey beklemiyor ki, Allah'tan bekliyor. Bilmesin...

Medine-i Münevvere'de çok lüks bir otelde, çok geniş bir daire... Aşağıdan kıymetli bir eşya çıkartıyorlarmış. İşte sipariş edilmiş çarşıdan pazardan... Milyoner, milyarder yâni dairede oturan adam. Hizmetçiler merdivenlerden o güzel, kıymetli şeyi çıkarmışlar, kapıları çalıp açmışlar, daireye girmişler, o lüksün lüksü dairenin içine. Ufak tefek bir adam görmüşler; “—Çekil kenara!” falan demişler, bağırılmışlar, çağırmışlar kendi dilleriyle...

Ondan sonra aşağıya koşmuşlar:

“—Sahibi nerede bu dairenin?” demişler.

O çekil kenara dedikleri adammış. Kıyıda sessiz sedasız duruyor. Hindistan'ın Haydarabat nizamıymış. Yâni adam sultan... Ama gık dememiş, gülmüş, çekilmiş kenara. İhtiyacı yok ki, ötekisi ona hürmet etmiş ya da etmemiş... Tatmin olmuş insan. Müslüman tatmin olmuştur. Tatmin olmamış insanların tafirasından neler çekeriz. Tatmin olmamış... Allah! Aman yâ Rabbi! İlle sana kendisini saydıracak, kıymetini bildirecek. Ne tavırlar... İllallah dersin. Müslüman bilinmedi mi hoşuna gider, boynunu büküverir, kenarda durur. Misalleri çok, siz de hatırlarsınız.

b. Gerçek İyilik

Bu da ikinci hadis:⁵

لَيْسَ الْبِرُّ فِي حُسْنِ اللَّبَاسِ وَالزِّيِّ وَلَكِنَّ الْبِرَّ
السَّكِينَةَ وَالْوَقَارُ

(أبو نعيم عن أبي سعيد)

RE. 362/6 (*Leyse'l-birru fî hüsni'l-libâsi ve'z-zeyyi, ve lâkinne'l-birre's-sekînetü ve'l-vakàru*)

Birr, yâni iyi vasıflı, kaliteli, has halis, iyi insan olmak.

Hayırlı, bereketli, güzel vasıflı bir kimse olmak. (*Leyse'l-birr*) “Bu güzel vasıflı oluş, (*fî hüsni'l-libâsi ve'z-zeyyi*) güzel elbise giymekte değildir, kıyafetinde değildir.” Dış suretinde değildir insanın iyiliği, kalitesi, kıymeti, hayırlı, bereketli bir kimse olması... Bak o sözün arkasından bu hadis-i şerif tam mevzû itibariyle de denk düştü. Bu ikinci hadis-i şerif, fakat mevzûsu denk.

(*Ve lâkinne'l-birr*) O iyilik, hayırlılık, bereketlilik, hoşluk nedir? (*Es-sekînetü ve'l-vakàr*) “Kişinin sakin olmasıdır, vakûr olmasıdır.” Sakin... Yanında konuştuğu zaman, için dinlenir. Hareket ettiği zaman acele etmez. Sakin sakin... Gayet tabii bir şekilde konuşur karşında. Sen de içinde bir serinlik, bir rahatlık duyarsın onun halinden. İşte odur asıl. Dış kıyafet değil, insanın dili ve içinin o hali, o sekineti, o sükûneti, o vakarıdır asıl iyilik.

Kur'an-ı Kerim'de de biliyorsunuz, bu *birr* kelimesi geçiyor.

⁵ Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, II/226. (Ebû Said RA'dan rivâyet edilmiştir.)

Yâni, birr ü takvâ sahibi insan olmak:

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ
وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى
حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ
السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ
وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا
وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالصَّرَاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ
أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

(البقرة: ۱۷۷)

(*Leyse'l-birre en tüvellû vücûheküm kıbele'l-meşriki ve'l-mağribi*) “Böyle hayırlı, iyi bir insan olmak, yönünüzü o tarafa, bu tarafa çevirmek değildir.” diyor. Kuru, dış şekilden ibaret değildir. Şarka garba döndürmek değildir birr ü takvâ...

(*Ve lâkinne'l-birre men âmene bi'llâhi ve'l-yevmi'l-âhiri ve'l-melâiketi ve'l-kitâbi ve'n-nebiyyîn*) “Asıl iyilik, o kimsenin yaptığıdır ki, Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitaplara, peygamberlere inanır.”

(*Ve âte'l-mâle alâ hubbihî zevi'l-kurbâ ve'l-yetâmâ ve'l-mesâkîne ve'bne's-sebîli ve's-sâilîne ve fi'r-rikâb*) “Allah’ın rızasını gözeterek yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilenenlere ve kölelere sevdiği maldan harcar.”

(*Ve ekâme's-salâte ve âte'z-zekâh, ve'l-mûfûne bi-ahdihim izâ âhedû, ve's-sâbirîne fi'l-be'sâi ve'd-darrâi ve hîne'l-be's*) “Namaz kılar, zekât verir. Antlaşma yaptığı zaman sözlerini yerine getirir. Sıkıntı, hastalık ve savaş zamanlarında sabreder.

(*Ülâike'llezîne sadekû, ve ülâike hümü'l-müttekün*) “İşte doğru olanlar, bu vasıfları taşıyanlardır. Müttakîler ancak onlardır!” (Bakara, 2/177)

Yani, “Allah’a inanacak, ahiret gününe inanacak, o inancının gereğini yapacak ve malından hayır u hasenât yapacak, Allah’ın sevgisini kazanmak maksadıyla miskinlere, yetimlere merhametli olacak...” diye ayet-i kerime böyle bildiriyor.

İslâm, şekil dini değildir. İslâm, dış kalıp dini değildir. İslâm, dışı ve içi aynı anda beraberce yürütme dinidir. Nice dış kalıbı yerinde, yakası kolalı, kravatı pahalı, elbisesi ütülü insan vardır ki, kalbini açsan iğrenirsin. Olmaz, kıymeti yok. Kalbini açabilsen iğrenirsin, görebilsen iğrenirsin.

Eskilerden çocuğun birisi, bir evliyaullahtan zâtın oğlu veya torunu bakmış, birçok adamlar gelmiş gitmiş de...

“—Aaa, tilkilere bak! Aaa, domuzlara bak! Aaa şunlara bak.” filan diye...

Böyle insanlar geliyor ama, hayvan isimleri söylüyor. Şöyle bakmış şeyh efendi:

“—Şu çocuğa biraz şöyle başkasının gördüğü, göz hakkı olan yiyeceklerden yediriverin!” demiş.

Yedirmişler, tamam artık, bir şey görmemeğe başlamış.

Sîretlerini görüyormuş gelen adamların. Oradan gelip geçen insanların kimisi domuz gibi, kimisi domuz gibi, kimisi tilki gibi, kimisi aslan gibi, kimisi sırtlan gibi, kimisi pas gibi... Yâni çocuk öyle kalp gözü açık olarak, saf saf “Aaa, şu tilkiye bak, şu domuza bak!” filan diye söyleyince, “Şuna biraz başkasının gördüğü yiyecekten yediriverin!” demiş.

Tabii başkasının gördüğü yiyecek, çarşıda pazarda böyle sallaya sallaya aldığıın, başkasının canının çektiği şey, haklı hukuklu, göz hakkı bir şey oluyor. Onu yedirince, o bereket gitmiş, mânevî gözü kapanmış.

İşte dış şeklini görüyoruz. Mühim olan için güzel olması. İçimiz Allah’ın rızasına uygun olmazsa, yaramazsa, içimizde böyle yılanlar, çıyanlar kaynıyor gibi olursa, duygularımız başkalarına karşı... Tebessümümüzün altında hınç, hırs, kin, gazap yatıyor, kötü niyet yatıyorsa olmaz. Müslüman, içi de, dışı da mâmur o lan insan demektir.

Efendim müslüman iç terbiyesine önem verir. Güzel...

Büyüklerimiz de öyle diyor.

“—Evlâdım, ilim öğrendiğin gibi edeb de öğren!” diyor. Edeb, içe ait bir şeydir.

“—Tamam, o halde dışa aldırmayalım!”

Yok! Kat’iyyen öyle bir şey demedik. Peygamber Efendimiz yanında ayna gezdirirdi, tarak gezdirirdi, misvak gezdirirdi, saçını sakalını tarardı. Temiz giyinirdi. Yeni olmak şartı yok, yamalı olabilir. Ama temizdi dış görünüşü itibariyle. Öyle pejmürde, perişan, pis, pasaklı olmak mânâsına değil.

Bilmez misiniz ki, Peygamber Efendimiz namaz kılacak insanların arasına girip de safları düzeltirdi. Göğüslerinden iterdi kimilerini;

“—Sen öne çıkmışsın, biraz geriye git, sen biraz bu tarafa gel!” diye safın bile intizamına dikkat ederdi.

Onun için buyurmuşlar ki:⁶

سَوُّوا صُفُوفَكُمْ فَإِنَّ تَسْوِيَةَ الصُّفُوفِ مِنْ تَمَامِ الصَّلَاةِ

(م. د. ه. عن أنس)

⁶ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.324, no:433; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.236, no.668; İbn- i Mâce, *Sünen*, c.I, s.317, no:993; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.254, no:13689; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c. II, s.82; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V , s.548, no:2174; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.266, no:1982; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.V , s.354, no:2997; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.III, s.99, no:4957; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.323, no:1263; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XI, s.227, no:5958; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIV , s.94, no:11378; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.307, no:3388; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Lafız farkıyla: Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.254, no:690; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

(*Sevvû sufûfeküm, feinne tesviyete's-sufûfi min temâmi's-salâh*) “Saflarınızı düzenleyiniz, çünkü intizamlı saf namazın tamamlılığıyla ilgilidir. Yâni, saf eğri büğrü olursa, namaza menfî tesiri olur.”

Saf düzgün olmazsa, eğri büğrü olursa, olmaz. Bak, müslüman safta bile intizama girecek. Ön safta boş yer varken arkada kalsa , olmaz. Yâni müslümanlık kâmil bir dindir.

“—Nasıl kâmil hocam?”

Şöyle kâmildir ki, şekle de önem verir, ruha da önem verir. Dışa da önem verir, içe de önem verir. Bilgiye de önem verir, edebe de önem verir. Dünyaya da önem verir, ahirete de önem verir. Her şeyi tamdır. Hiç bir şeyi eksik, gedik bırakmaz.

Geçen gün yangın olmuş Boğaziçi'nde, Beylerbeyi Camii'nin kubbesinin yarısı yanmış. Oradan geçerken gördük. Bu taraftan bakıyorsun, kubbe tam gibi görünüyor, öbür taraftan bakıyorsun, yarısı yanmış. Bu taraftaki tam görünüşünün kıymeti var mı? Kubbenin yarısı gitmiş. Antika, güzelim avize gitmiş. Onun gibi olmayalım!

Bir bakıyorsun bu taraftan, öbür tarafı yanık, harap. Öyle olmasın içimiz. İçimiz de temiz, pak olsun. Ne olur şu ömrünü kinle, hırsla, başkasına ezâ cefa etmekle geçireceğine, başkasının gönlünü hoş etmekle, Allah râzı olsun dedirtmekle, gönlüne ne şer sokmakla geçersen? Gönlünü şer etmekle geçirsene olur?

c. Bir Müslümanı Sevindirmenin Karşılığı

Bak, Peygamber Efendimiz'in bir hadis-i şerifi var. Buyuruyo r ki, Peygamber Efendimiz... Bak İslâm'ı bilmiyoruz emin olun bizler. İslâm'a düşman olanlar da bilmiyor, dost olanlar da bilmiyor İslâm'ı. İslâm'ın bu halini bilse, düşman olur mu? Peygamber Efendimiz diyor ki:⁷

مَنْ سَرَّ مُسْلِمًا بَعْدِي سَرَّنِي فِي قَبْرِي وَمَنْ سَرَّنِي

فِي قَبْرِي سَرَّهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(أبوالحسين، وابن النجار عن ابن مسعود)

RE. 423/9 (*Men serre müslimen ba'dî, serrenî fî kabrî*) “Kim benden sonra bir müslümanı sevindirirse, kabrimde yatariken beni sevindirmiş olur.” Az bir şey mi, bu sözün altındaki mânâya bak! (*Men serrenî fî kabrî*) “Kim beni kabrimde sevindirirse, (*serrehu'llàhu yevme'l-kıyâme*) kıyamet gününde Allah da onu sevindirir.”

Müslümanın hatırına riayet etmenin önemine bak! Sen ne diye gıybet edersin? Niye kalp kırarsın, niye kötü şaka yaparsın, niye boynunu büktürürsün, niye köşede ağlatırsın?

Öyle bir söz söylersin, içine koyar, sana bir şey söylemez, köşeyi döndükten sonra ağlar adam. O Allah'a şikâyetçi olmasa, Allah onun namına senden intikamını alır onun. Onu ağlattın mı sen, o şikâyetçi olmasa bile, o sevdiği kul için Allah senden intikamını alır. Çünkü Allah'ın sevgili

⁷ *Kenzü'l-Ummâl*, c.V I, s.674, no:16413; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.376, no:22394.

kuluyla zıtlaşmak, ona düşmanlık etmek Allah'a harb açmak demektir. Kim harb edebilir Allah-u Teâlâ Hazretleri ile? Kahrolur, perişan olur.

İslâm böyle işte.

İslâm böyle ama anlatmaya, anlatmaya İslâmiyet nasıl bilinmiş? İslâmiyet, kabalık sabalık dini, çöl kanunu.... Hâşâ sümme hâşâ! Evet çöl kanunu ama, öyle güzel bir kanun ki işte bak var mı başka kitaplarda bunlar? Bak bu sözler bin dört yüz yıl önce söylenmiş sözler. Var mı emsâli?

“—Eski... Bırak şu eski şeyleri!”

Eski ama bak eskimiş mi? Söz evelden, 1400 yıl önceden gelmiş ama eskimiş mi? Pırıl pırıl, elmas gibi, pırlanta gibi. Elmas eskir mi? Yakut eskir mi? Kazıyorsun, Hititlilerin zamanından elmas çıkıyor. Ama bakır yemyeşil oluyor. Bakır bozuluyor. Altın bozuluyor mu? Bozulmaz. Elmas bozulmaz. Asil, kıymetli olan şeyler bozulmaz. Onların eskiliği, kıymetinin üstüne bir kıymet daha katar.

Yere düşmekle cevher, sakıt olmaz kadr ü kıymetten...

Elmas yere düşerse çamurun içine, kıymeti düşer mi? Düşmez. Şöyle bir oğuşturursun, elmas pırıl pırıl gene karşında.

Evet 1400 yıl önceki söz ama, haydi bakalım gel de istersen faydalanma. Her gün yeniden faydalanıyoruz. Okudukça her gün yeniden aşık oluyoruz Rasûlüllah'a... Her hadisinde bir kere daha aşık oluyoruz. Kim var böyle bu kadar, insanları bu güzel duygulara eriştirmiş, bu kadar güzel terbiyeyi yapmış kim var, hangi filozof var, hangi batılı yazar var?

Var mı Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî gibi bir adam, insanlara öyle şefkatle kucak açmış? İngiliz geliyor teselli bulmağa, Avrupalı geliyor ziyaretine... Var mı Yunus gibi? Ama nereden kazanmışlar o mertebeleri, o güzellikleri, o duyguları? İşte senin o 1400 yıl önce dediğin... 1400 yıl önce ama isterse Hazret-i Adem devrinden olsun, güzel şey o zamandan da kıymetlidir. Yâni ne kadar eski olursa olsun.

Eski şey ile, eskimiş şeyi ayırmak lâzım. Eski şey antika olur, kıymeti artar. Eskimiş şey, yıpranmış, bozulmuş şeyin kıymeti olmaz. O kadar zamana rağmen yıpranmıyorsa, daha da kıymetli demektir.

Emin olun, İslâm'ın düşmanları İslâm'ı bilmiyor da ondan düşman. Bu günün müslümanları da, İslâm'ı iyi bilmediği için din yolunda olamıyorlar. Bu da bizim hatamız. Şimdi herkes bizi, kaşları çatık, elinde ucuna bir sivri çivi batırılmış sopa olan, köşe başında bekleyip önüne gelenin kafasına sopanın çivili tarafını vurmağa hazır insan sanıyor.

Değil yâhu! İşte bak Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini burada aylardır okuruz, yıllardır okuruz. Siz şahit olun! Şu sözleri ben kendim uydurmuyorum ki. Mümkün değil uydurmam. Evet üniversitede hocayım ama, mümkün değil beş tanesini, üç tanesi bir araya getiremeyiz. Getiremez kimse. Allah tarafından gelmeyince, kulların yapacağı iş değil bu. Bunun arkasında ilâhî kudret var. Ne kadar güzel söylemiş... Canımız feda olsun yoluna, sünnet-i seniyyesine...

d. Güzel Konuşmak, Hakkı Söylemektir

Bu hadise de bakın! Ne diyor Peygamber SAS Efendimiz, o gelmişlerin, geleceklerin efendisi. O, konuştuğu zaman inci mercan saçan Rasûlüllah Efendimiz buyuruyor ki:⁸

لَيْسَ الْبَيَانُ كَثْرَةَ الْكَلَامِ وَلَكِنْ فَضْلُ فِيمَا يُحِبُّ
اللَّهُ وَرَسُولَهُ وَ لَيْسَ الْعِيُّ عَنِ اللِّسَانِ وَلَكِنْ قَلَّةُ
المَعْرِفَةِ بِالْحَقِّ

(أبو نعيم، والديلمى عن أبي هريرة)

RE. 362/7 (*Leyse'l-beyânü kesrete'l-keîâm, ve lâkin faslün fîmâ yuhibbu'llâhu ve rasûlühû; ve leyse'l-ayyu ayye'l-lisâni, ve lâkin kîlletü'l-ma'rifeti bi'l-hakkı.*)

(*Leyse'l-beyânü kesretü'l-keîâm*) “Beyan, içindeki maksadını ifade edebilme kabiliyeti insanın, söz söyleme, meramını anlatma, (*kesretü'l-keîâm*) çok sözle değildir. Meramı anlatmak çok sözle değildir. Veyahut güzel konuşmak, çok konuşmak demek değildir.” Vır vır vır vır... Çok konuşmak değildir güzel konuşmak. Güzel konuşma sahibi olan insan, çok konuşma sahibi olan insan de me k değildir. Nedir? (*Ve lâkin faslün fîmâ yuhibbu'llâhu ve ra sûlühû*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin ve Rasûlüllah'ın sevdiği şeyi tayin edebilmektir.

⁸ İbn-i Hibban, *Sahîh*, c.XIII, s.113, no:5796; Deylemî, *el-Firdevsü bi- Me'sûri'l-Hitâb*, c.III, s.399, no:5215; Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, c.V , s.356. Heysemî, *Mevâridü'z-Zamân*, c.I, s.492, no:2010; Ebû Hüreyre RA'dan.

Hak ile batılın arasındaki çizgiyi bilmektir, çizebilmektir. Hakkı batıldan ayırt edebilme kabiliyetidir.”

Burada Rasûlüllah SAS Efendimiz, hak sözü söylemek ve doğruyu konuşmayı bize anlatmağa çalışıyor. Niye (*kesretü'l- kelâm*) demiş oluyor, bu sözün altında ne mânâ yatıyor? Bırakın kelimeleri süsleyip yaldızlayıp da altında insan aldatmacayı! Mühim olan Allah ve Rasûlüllah'ın sevdiği şeyi ayırt edip de onu ifade edebiliyor musun, ona uyabiliyor musun, onu söyleyebiliyor musun? Kısaca hak dediğimiz şeyi, hakkı söyleyebiliyor musun?

Konuşma nedir? Yoksa bir insan çok fasih olmayabilir, çok tatlı dilli olmayabilir, kendisinde şive, lehçe bozuklukları olabilir, telaffuzunda kusur olabilir. Söylediği nasıl, mühim olan o. Söylediği güzel mi? Bir insan çok güzel konuşabilir, canbaz olur, düzenbaz olur, aldatıcı olur, yankesici olur, çok güzel konuşur.

Bilmez misiniz çıkarlar bir otomobilin üzerine, ne kadar insanı tatlı tatlı saatlerce meşgul edecek sözler söylerler bir şey satacak, ilaç satacak filan... Tatlı tatlı... “Ey ahali!” filan diye başlarlar, saatlerce insan dinler.

Hatırlarım, Kadıköy vapurlarında satıcılar filan kaçak gelirlerdi, İnsan da şaşırır. Bir şey satacak neticede, yâni bir ticari faaliyet fakat güzel konuşurlar. Bu değil demek istiyor Rasûlüllah Efendimiz. Mühim olan konuştuğun zaman hakkı söyleyebiliyor musun? Asıl şey odur.

Sonra devamında buyuruyor ki: (*Ve leyse'l-ayyu ayye'l-lisân*) “Meramını iyi anlatamamak, güzel konuşamamak, dili iyi kullanamamak şeklinde olan kusur değildir. O nedir? (*Ve lâkin kılletü'l-ma'rifeti bi'l-hakki*) Hakkı bilmemektir, hakkı bilmek hususunda bilgisinin, ma'rifetinin az olmasıdır insanın.”

Bak ölçüye, ne kadar sade. Hiç dünya ehli insan kokusu var mı bu kelimada? Biz dünya ehli insanlar, sözleri allayıp pullamaya meraklıyız. Seci yaparız, kafiye yaparız, düzenleriz, tanzim ederiz, iyi kompozisyon olsun, iyi nutuk olsun... Bak Rasûlüllah hepsini bir tarafa şöyle elinin tersiyle adeta itiyor gibi, öyle geliyor bana manasını düşünürken. Diyor ki:

“—Hakkı söyle. Güzel konuşmak hakkı söylemektir. Bozuk konuşmak, telaffuzda vs.de bozukluk demek değildir, hakkı bilmemektir.” diyor.

Bak ne güzel ölçü söylüyor. Hadi gör bakalım! Bunun üzerine , mahkemede yalan şahitlik yap bakalım! Hadi gel bakalım, bunun üzerine iki kimse arasında hakem olduğun zaman, ters bir iş yap bakalım! Hadi ağzını açtığın zaman yalan yanlış bir şey söyle bakalım. Nasıl sağlam ölçü veriyor Rasûlüllah Efendimiz. Dış şeklin hiç önemi yok, mühim olan altında hak olup olmaması mânâsına geliyor.

Ne kadar güzel sözler! Edebiyatçıların ilk önce öğretmesi gereken şey bu. Birçok şey öğretiyoruz, kaplana kanat takıyoruz. Öyle demiş eskilerden birisi, o doğu dinlerinden, işte

Konfüçyüs dedikleri filozofları var onların, bir tanesi... demiş ki:

“—İyi ki kaplanın kanadı yok.”

“—Neden?” demişler.

“—E kanadı olsa uçar, daha çok zarar yapar da ondan.”

Biz güzel konuşmayı öğrettik Edebiyat Fakültesinde. Hukuk Fakültesinde nutuk çekmeyi öğrettik insanlara. Pekiyi, Hakk’a bağlılık duygusunu öğretmemişsek ne olacak? Berbat! Kaplana kanat taktın. Şimdi kaç kişiyi aldatacak o diplomayla. Kaç kişiyi aldatacak... İlk önce bunu öğretsek ya! Yâni bileğini kessen, kafasını kessen doğru söylemeyi öğretsek ya...

Sabahleyin konuştuk bir doktor dostumuzla. Çok seviyorum, çok güzel şeyler söylüyor... Diyor ki:

“—Müslümanlar İslâm’ı bilmiyor! Bilmeden tecrübelerin nasıl tatbik edileceğini... Şişman, yağlı, kalbi rahatsız, bacağı romatizmalı şey insanlara... Yemesini bilmiyorlar. Fazla kalori alıyorlar, lüzumsuz şey yapıyorlar...”

Rasûlüllah gene bildirmiş. Yine müslüman olmayışımızdan. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

“—Yemeğe iştahın varken kalk sofradan.”

Tıka basa doldur da, “Allah! Artık bir lokma daha alamayacağım.” tarzında ye demiyor ki.

“—Birazını yemeğe, birazını suya ayır, birazı da boş kalsın midenin.” diyor.

Peygamber Efendimiz'in zamanında hiç hastalanmazlarmış.

Sonra hareket... Sonra yemekte israf meselesi var.

Hasılı oradan söz açıldı da diyor ki:

“—Biz gazetelerde, mecmualarda halka tıbbî öğütler veriyoruz, hiç kıymeti yok. Kızamığı ben yazdım. Kızamık şöyle hastalıktır, 39 derece ateş yapar, insanın derisinde kırmızı kırmızı benekler olur... Kıymeti yok ki bunun. Onu doktor bilsin, sana ne! Ben bilmesem ne olur? Sen bana asıl hastalığa tutulmamam için gerekli tavsiyeleri söyleyebilir misin?

Ben fırına gidiyorum, tırnakları bu kadar uzun adam hamur yoğuruyor. Altı mikrop. Peygamber Efendimiz, tırnakları kesin dememiş mi? İnsanın içine, iyi bir müslümansa temizlik duygusu yerleşecek.

Ekmekleri suya batırıp kesecek cihaz var gram gram yâni bir ekmek yapmak için. Benim teftiş yaptığım zamanlarda adam kendinden geçmiş, ağzına sokup sokup öyle bölüyor hamurları... İşte su var, alet var, o tarzda yap.

Nizamnâmelere göre 45 cm. yukarıda olması lâzım onun. Öyle değil. Oturtulmuş yere. Oradan böcek geçer, fare geçer, şöyle olur, böyle olur...

Yâni müslümanlık her şeyi söylemiş ve bizim onları içimizdesindirmemiz lâzım, ona göre hareket etmemiz lâzım. O zaman sıhhat kazanırız, saadet de buluruz. Cemiyetimiz de mutlu olur, her şeyimiz güzel olur.

İslâm'ı bilmeyişimizden aksıyor her şey... Dost da bilmiyor İslâm'ı, düşman da bilmiyor. Eğer siz İslâm'ın dostuysanız İslâm'ı iyi öğrenin, iyi müslüman olun, başkasına iyi nümune olun. Yoksa kötü nümune olduk mu, İslâm'a düşmanlık ediyoruz. Ters anlıyor bizi öyle görünce ötekisi. Bakıyor:

“—Müslüman bu mu, ben bunun gittiği yola gitmem.” diyor, “Bu mu müslüman adam? Vaz geçtim ben.” diyor, öbür tarafa gidiyor.

Ötekisinin şeyi ilk başta daha cazibeli geliyor. Onun için, her şeyimizin bu hadis-i şerifte olduğu gibi özüne dikkat edelim! Yâni dış boyamaya değil de, içe dikkat edelim! Sözümüz doğru olsun, özümüz doğru olsun, içimiz temiz olsun, temizlik içimize işlemiş olsun. Her şeyimizi evimizde de, kendimiz de tertemiz yapalım!

e. Cihadın Başka Bir Çeşidi

Bu sefer de hadis-i şerif cihadla ilgili:⁹

لَيْسَ الْجِهَادُ أَنْ يَضْرِبَ رَجُلٌ بِسَيْفِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
إِنَّمَا الْجِهَادُ مَنْ عَالَ وَالِدَيْهِ وَعَالَ وَلَدَهُ فَهُوَ فِي جِهَادٍ
وَمَنْ عَالَ نَفْسَهُ يَكْفُهَا عَنِ النَّاسِ، فَهُوَ فِي جِهَادٍ

(كر. والديلمي عن أنس)

RE. 362/8 (*Leyse'l-cihâdü en yadrîbe'r-racülü bi-seyfihî fî sebîli'llâh*)

⁹ Deylemî, *el-Firdevsü bi-Me'sûri'l-Hitâb*, III/402, no: 5225. Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, V /356. Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

“—Hocam şimdi yakalandın. İşte bak müslümanlık iyilik dini diyordun. Bak şimdi cihadla ilgili bir hadis-i şerif geldi. Cihadda işte mâlum asmak kesmek... Şimdi bak hadis-i şerif geldi.” diyecekler dinleyenler.

Yok! Öyle değil. Bakın Peygamber Efendimiz cihadı nasıl anlatıyor:

(*Leyse'l-cihâdü en yadribe'r-racülü bi-seyfihi fî sebîli'llâh*) “Cihad, kişinin kılıcını Allah yolunda kaldırıp vurması değildir. (*Inneme'l-cihâd*) Cihad ancak şudur; (*men âle vâlidayhi ve âle veledihî*) ana babasının ve evlâdının ihtiyaçlarına koşturmadır. (*Fehüve fî cihâdin*) O cihaddadır. Onların ihtiyaçlarını karşılamak için, helâl rızık kazanmak için koşan, giden, çalışan kimse cihaddadır. (*Ve men âle nefsehü yeküffühâ ani'n-nâsi*) Nefsine gayret edip de, nefsinin başkasına zarar vermesini önlemektir cihad. Kişinin kendisinin insanlara zarar vermesini önlemektir. (*Fehüve fî cihâdin*) Böyle yaparsa insan, cihadda olur.”

Şimdi bakın bir kere daha kendi kelimelerimle, bizim bu günün lisanına göre anlatmaya çalışayım: Cihad demek, cehd sarf edip, gayret sarf edip uğraşmak demek. Savaşmaktan ziyade uğraşmak demek. Uğraşıyor kişi.

Çeşitli uğraşma çeşitleri var. Kılıcını alırsın, düşmana saldırırsın, vurursun, kırarsın. İnsanlarda ilk hatıra gelen, budur. Biz de de budur. Yâni umumiyetle o hatıra gelir. Bu lâzım değil mi, kötü bir şey mi? Değil. Bu kötü bir şey değil. Çünkü bu olmazsa insanlar —herkes melek değil, zalimler

var, hainler var, hırsızlar var, yol kesiciler var, saldırganlar var, teröristler var, sömürücüler var... O zaman insanın kendi malını, canını koruması gerekiyor. O zaman cihad da olacak.

Biz ne ezalar cefalar çekmiş bir mazlum milletiz. Bak kitap yazmış ulemalardan birisi, “Ölüm daha güzeldi.” diye. Neden? Hicret edip, göç edip geldiği, muhacir olduğu o eski memlekette nelerle karşılaşmış da... Ölüm daha güzeldi diyor, onlarla karşılaşmaktansa, ölseydik daha iyiydi. Neler görmüş demek ki. E böyle görünce savaş olmaz mı? O zaman savaş da güzel.

Savaş da güzel! Hepsi güzel. Dinimizin her emri makul. Dinimiz hayat dini. Bizim İslâm'ın savaş ile ilgili ayetlerini öne sürüp de öbür taraflarını saklayarak sadece onları öne sürüp de bize ta'n eden adamlar kuzu kuzu duruyorlar mı? Dünyaya bak. Kazan gibi kaynıyor. Her yerde kesilen kesilene, öldürülen öldürülene! Şu Assam'da, Hindistan'da görmüyor musunuz? Afrika'da görmüyor musunuz, Amerika'da görmüyor musunuz? Afrika'da ne zulümler, ne haksızlıklar, ne gasıplar, ne katiller... Yâni onlar halka talkını verip kendileri salkımı yutuyorlar. Onlarda arkasında böyle güzel duygular da yok. Biz umumiyetle kendimizi müdafaa yolunda yaparız. O da güzel.

Bazı herifler var, çıkmışlar, diyorlar ki:

“—Askerlik olmamalı! Bayrak olmamalı! Bilmem ne olmamalı...”

İyi, güzel, bak ne insani duyguları var diyorsun. Açıyorsun kitaplarını, karıştırıyorsun:

“—Ey ahali! Hazırlanın, kılıç kuşanın, silahlanın, Armagedon savaşı yapacağız kâfirlerle.” diyor.

Yâni hristiyan misyonerleri... Bir taraftan şunun bunun aleyhinde konuşuyor, bizi gevşetecek. Ondan sonra kendisi savaşa hazırlanıyor. Yâni, bize silah bıraktıracak, silahsızken üstümüze saldıracak. Pekiyi, sen madem barışçısın, madem bayrağı bile çok görüyorsun, askerlik gaddar bir meslek diye şey yapıyorsun. E peki nedir bu Armagedon savaşı hikâyesi senin kitabında? Kendi adamına diyor ki: “Hazırlan harb edeceğiz, keseceğiz onları.” diyor, bize gelirken gülüyor, boynunu büküyor. Savaş da iyi değil, askerlik de kötü meslek, bayrak da fena, bilmem ne...

Cihadın bu tarafı lâzım. İslâm hayat dini, hakikat dini. Öyle hayallerde gezen bir din değil. Hayatın kendisi olduğu için hayatta her şey gerekir.

“—Efendim ben kavga etmeyi sevmem. Hiç ömrümde kimseyle kavga etmedim.”

E peki, affedersin, hanımınla, çocuğunla giderken üç tane sarhoş önüne çıksa, hanımını, çocuğunu senden almak istese, ne yapacaksınız? O zaman ben kimseyle kavga etmedim diye bir kenara çekilersen, tüh sana! Olur mu öyle!

“—Kim malı, ırzı ve namusunu, haysiyetini, şerefini korumak için ölse şehiddir.” diyor dinimiz.

Sen kamyonunla gidiyorsun dağ başında... Çıkmış üç tane haydut, yankesici, harami... Diyor ki: “Ver paraları!” Mecbur değilsin vermeğe.

Dinimiz öyle bir şey demiyor. “Kim kendi malını korumak için diretir, mücadele ederken ölürse, şehiddir.” diyor. Dinimiz öyle pasif bir din değil. Hayat dini, hakikat dini. Çık bakalım karşısına. Önünü kesmeseydi. Maskeyi takıp da, makineliyi alıp da çıkmasaydı karşısına. Yâni sen de... Öyle kuru gürültüye pabuç bırakmak yok.

Onun için o cihad olacak. Onunla ilgili çok ecirler var. Niye peki Peygamber Efendimiz, “Cihad, kişinin kılıcını alıp Allah yolunda savurması, vurması değildir.” diyor burada? Bu bir üsluptur. Peygamber SAS Hazretleri demek istiyor ki:

“—Ey müslümanlar! Hani siz ayetlerden, hadislerden Allah yolunda can vermek, müslümanları korumak için cihad etmek, murabıtlık etmek, nöbetçilik etmek faziletlidir diye biliyordunuz ya sevabını; bak o bile az kalır, geride kalır, ondan da daha önemli daha kıymetli şekiller vardır.” demek istiyor.

Yâni bu gibi üsluplarda Peygamber Efendimiz bir şey söyledi mi, demektir ki; “Bak o kadar önemli şeyden bile önemli!” Önemli bir şeyi zikredip, öteki önemli şeye bizim dikkatimizi çekmek için söylüyor.

Allah yolunda cihad etmek sevap mı? Sevap. Ölen nedir? Şehiddir. Çok büyük ecir var. O cihad değil de diyor burada Peygamber Efendimiz, demek istiyor ki ondan da üstün şekiller var. Onunla mukayese edildiği zaman bunun kıymeti anlatılsın diye söylüyor. Bilmem anlatabildim mi?

Hadis-i şerifi bir daha okuyalım: (*Inneme'l-cihâd*) *Innemâ*'ya edât-ı tahsis derler Arapçada. Yâni ancak ve sadece mânâsına gelir. “Cihad sadece şudur.” diyor, bu bastırmak için, başka bir şey değildir, en önemli budur diye bu kelimeyi kullanmış. Ayet-i kerimede, meselâ:

إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ

(فاطر: ٢٨)

(*Innemâ yahşa'llàhe min ibâdihî'l-ulemâ*)
“Allah'tan ancak alim kullar korkar.” (Fâtır: 28)
(*Innemâ*) Ancak alim kullar korkar. Cahil bilmez ki! Cahil bilmediği için der ki:

“—Efendim, ben cahilliğimle gitmeğe razıyım.”

Hacı Bayram'da namaz kılmışlar, bir münakaşa çıkmış kapıdan çıkınca. Birisi bir politikacının aleyhinde konuşmuş, oda onu seviyormuş. İsim zikretmiyoruz. O da onu çok seviyormuş. Diyor ki:

“—Sen onun aleyhinde konuşma!”

İyi, konuşma demesi buraya kadar normal.

“—Sen onun aleyhinde konuşma, ben onun için cehenneme bile girerim.” diyor.

Tevbe estağfirullah! Denir mi? Cahil! Cehenneme gireceksin madem, Hacı Bayram'da ne işin var? Cehennemin yolu başka yerde. Cahil!

Onun için, (*Innemâ yahşa'llàhe min ibâdihî'l-ulemâ*) Allah'tan korkmasını da alimler bilir, cahil bilmez. Öyle lambur lambur konuşur, hata eder.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ

(الحجرات: ١٠)

(*Inneme'l-mü'minûne ihvetün*) “Müslümanlar başka bir şey değildir, ancak kardeştir.” (Hucurat, 49/10)

Innemâ edatı var. “Başka bir şey değildir, ancak kardeştir.” Hasım olamaz, düşman olamaz, kin tutamaz, birbirinin karşısına çıkamaz demek yâni. Ancak kardeştir.

Bunun gibi burada da (*Inneme'l-cihâd*) “Cihad ancak şudur: Kişi ana babasına ve evladına bakmak için gayret sarf ediyorsa, çalışıp çabalıyorsa; (*fehüve fî cihâdin*) o cihaddadır.”

“—El-hamdü lillah, alâ ni'meti'l-İslâm! Ne güzelmiş benim dinim. Demek ki, ben sabah yedi buçukta kalkıp dükkânıma gidince cihadda mı oluyorum?”

Evet cihadda oluyorsun, şek ve şüphe yok... İmanın varsa, temiz hareket ediyorsan, İslâm'a uygun hareket ediyorsan; evet cihaddasın.

Neden? Anana babana bakacaksın, muhtaç etmeyeceksin, çoluk çocuğuna bakacaksın, muhtaç etmeyeceksin. Helâlinden kazanacaksın, helâlinden eve getireceksin, helâl lokma yedireceksin evlatlarına... Mürüvvetini göreceksin, güzel hallerini göreceksin, onlar sana hayırlı evlat olacak. “Babacığım! diyecek, seni yerde oturtmayacak, terliğini çevirecek, elinin üstünde tutacak. Elini öpecek, huzurunda, başbakan olsa, paşa olsa el pençe divan duracak.

Sonra? (*Men âle nefsehû yeküffühâ ani'n-nâsi fehüve fî cihâdin*) “Kim kendi nefisini terbiye etmekle meşgul oluyorsa işte ocihaddadır.” Bak ne kadar önemli!

Bir şey daha söyleyeyim bununla ilgili. Diyor ki büyüklerimizden birisi... Malum hani Ramazan'da on gün i'tikâfa giriyoruz ya, onun gibi kırk gün böyle ibadet için bir kenara girip tesbih çekip, Allah deyip ibadet ederlermiş. Şimdi oraya gire rken nasıl niyet eder insan? Namazlarda nasıl niyet ediyoruz:

“—Yâ Rabbi senin rızan için şu namazın sünnetini, farzını veyahut şu nafile namazı kılmağa niyet ettim. Allahu ekber...”

Şöyle niyet edecekmiş:

“—Şu benim nefsim var ya, nefsim içimden, uslanmayan nefis... Şimdi dışarıda gezdi mi, onun kalbini kırar, bunun canını yakar, birçok kimseye zararı dokunur. Şunu kırk gün şuraya sokayım da, şu muzırdan öteki halk biraz rahat etsin, kurtulsun.”

O niyetle niyet edip öyle girecek. Bak terbiyeye, müslümanın terbiyesine. İşte insan, kendi nefisini düzeltmek, adam etmek için gayret ederse, o gayretin içinde olursa cihaddadır.

“—Bu bir hadis-i şerifi hatırlattı bana hocam.” diyeceksiniz. Peygamber Efendimiz'in ashabından bir grup Medine-i Münevvere'ye gelmişler savaştan. Üzerlerinde zırhlar, altlarında binek-ler, ellerinde silahlar... Binmişler... Peygamber

Efendimiz de var aralarında. Diyor ki:¹⁰

رَجَعْنَا مِنَ الْجِهَادِ الْأَصْغَرِ إِلَى الْجِهَادِ الْأَكْبَرِ
مُجَاهِدَةً الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ

(*Race'nâ mine'l-cihâdi'l-asgari ile'l-cihâdi'l-ekberi*) “Küçük savaştan büyük savaşa geldik.” Büyük savaş ne? (*Mücâhedetü'l-mer'i bi-nefsihî*) “Kişinin kendi nefsiyle savaşması...”

İşte bizim içimizde bir nefsimiz var, kontrol etmezsek çok zararlar yapar. İnsan ne kadar yükselirse yükselsin, bu nefsin terbiye edilmesi lâzım. İçinin edeplenmesi lâzım. Vicdanının, kalbinin terbiye görmesi lâzım. Zihninin yontulması lâzım. Duygularının yumuşaması lâzım, ıslah olması lâzım. Bunun için çalışan insan cihaddadır işte. Bak burada da, (*fehüve fî cihâdin*) diyor. Yâni insanlara şerli olmasın diye, insanlardan zararını çekmek için kendi nefsinin terbiye eden insan cihadda oluyor.

Görüyor musunuz İslâm'ı! Nasıl meseleleri kaba ölçülerle görmüyor. Bizi tenkid edenlere, cihad diye tenkid ederken bu hadis-i şerifi söyleyin onlara:

---

¹⁰ Lafız farkıyla: Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.I, s.388, no:384; Hatîb-i Bağdâdî,

Târih-i Bağdad, c.XIII, s.523, no: 7345; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV , s.430, no:11260; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.425, no:1363; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV , s.139, no:15164.

“—Asıl cihad, insanın güzel, helâl kazanmak için ticaret yapmasıdır. Asıl cihad, kendisinin kusurlarını, kötü ahlâkını atmak için kendisinin nefsiyle uğraşması, onu terbiye etmeğe çalışmasıdır.” diyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bize İslâm’ı güzelce öğrenmek nasib etsin... Öğrendiğimiz güzelce tatbik etmek nasib eylesin...

Biz İslâm’dan uzaklaşınca insanlıktan da uzaklaşırız. Hayvanlığa düşer insanlar. Hayvanlık derekesine düşer. Ondan sonra birbirlerine kıyarlar.

Eğer biz eski o çelebiliği, o eski merhametliliği, o eski zerafeti, o eski terbiyeyi, o eski özlediğimiz kitaplarda roman okur gibi, masal dinler gibi okuyup dinlediğimiz şeylerin tekrar olmasını istiyorsak mü’min olacağız. Başka çare yok. Mü’min olacağız bir, ondan sonra İslâm’ı öğreneceğiz.

İslâm’ı nereden öğreneceğiz? Hadis-i şerifler serâ pâ edeb. Edeb kitabı bunlar. Edebiyat kitabı. Yâni her çeşit edeb. Konuşmanın edebi, susmanın edebi, çalışmanın edebi, kazanmanın edebi, çocuk yetiştirmenin edebi... Hayatın edebi var hadis-i şeriflerde.

Aman Rasûlüllah’ın sünnet-i seniyyesine sımsıkı sarılın! Peygamber SAS buyurmuş ki:¹¹

---

¹¹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV , s.198, no:6608; İbn-i Hacer, *Lisânü'l- Mîzan*, c.II, s.246, no:1033; İbn-i Adiy, *Kâmil fî'd-Duafâ*, c.II, s.327; Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.I, s.221, no:217; Ebû Abdullah ed-Dekkak, *Meclis fî Ru'yetu'llah*, c.I, s.218, no:503; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِي عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي فَلَهُ أَجْرُ مِائَةِ

شَهِيدٍ

(الدیلمی، وابن حجر، عد. عن ابن عباس)

(*Men temesseke bi-sünnetî, inde fesâdi ümmetî, felehû ecrü mieti şehîd*) “Ümmetin bozulduğu, fesada uğradığı zamanda, benim sünnetime sarılana; yâni şaşırmayan, sapıtmayan, sünnet-i seniyyeye uygun yaşayan insanlara yüz şehid sevabı verilecek.” buyurmuş. Müjdeler olsun!

Fâtiyhâ-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

03. 04. 1983 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü